РОЗДІЛ 2. МОВОЗНАВСТВО

УДК 811.111:81’38:808.53

СТИЛІСТИЧНА ФУНКЦІЯ АПРОКСИМАТОРІВ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Кірсанова Г. В., аспірант

Запорізький національний університет

У статті розглядається стилістична функція апроксиматорів в англомовному художньому дискурсі. Базою цього дослідження є твори англійських та американських письменників XIX-XX ст. У результаті була зроблена спроба вдосконалити класифікацію апроксиматорів в англомовному художньому дискурсі.

Ключові слова: апроксиматори, категорія приблизності, стилістична функція, художній дискурс.

Кирсанова А. В. СТИЛИСТИЧЕСКАЯ ФУНКЦИЯ АППРОКСИМАТОРОВ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ХУДОЖЕСТВЕННОМ ДИСКУРСЕ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье рассматривается стилистическая функция аппроксиматоров в англоязычном художественном дискурсе. Базой данного исследования являются произведения английских и американских писателей XIX-XX ст. В результате была сделана попытка усовершенствовать классификацию аппроксиматоров в англоязычном художественном дискурсе.

Ключевые слова: аппроксиматоры, категория приблизительности, стилистическая функция, художественный дискурс.

Kirsanova A. V. STYLISTIC FUNCTION OF APPROXIMATORS IN ENGLISH-SPEAKING ARTISTIC DISCOURSE / Zaporizhzhya national university, Ukraine.

The subject of the article is the approximators stylistic function in the English-speaking artistic discourse. The works by outstanding English and American writers of the XIX-XX cent. are the bases for the present research. As a result an attempt of improving on the approximators classification in the English-speaking artistic discourse is made.

Key words: approximators, category of approximation, stylistic function, artistic discourse.

Багато вітчизняних та зарубіжних учених вивчали проблему категорії приблизності на матеріалі різних мов, починаючи відтоді, коли в лінгвістиці домінувала структурна концепція. А саме тому всі роботи дослідників мали, передусім, структурно-семантичну та функціонально-семантичну спрямованість (І. Л. Шкот, С. Л. Сахно, Ю. Є. Сорокін, Г. Г. Морєва та ін.).

Учені вважають, що категорія приблизності є мовною універсалією, „властивою великій кількості різноструктурних мов. Це полягає в наявності загального плану змісту” [1, 71]. У зв’язку з цим приблизність може бути розглянута як когнітивно-дискурсивна категорія відповідно домінуючій в сучасній лінгвістиці парадигмі – когнітивно-дискурсивній.

Категорії приблизності в сучасній англійській мові властивий свій план змісту та план виразу. Засобами вираження категорії приблизності в мові є апроксиматори. Багато дослідників у цій галузі вважають їх одиницями лексико-семантичного рівня мовної системи. Але нам здається можливим розширити уявлення про апроксиматори як показники приблизності, припускаючи думку про те, що категорія приблизності може бути виражена на всіх мовних рівнях. „Приблизність має категоріальний статус на різних рівнях мовної системи й у мовленні — фонологічному, морфологічному, лексичному, на рівні речення і тексту. Полістатутність даної категорії найбільш чітко виявляється в тексті, що інтегрує різні категоріальні прояви приблизності, тому при вивченні зазначеної категорії доцільно основний наголос зробити на вивченні реалізації приблизності в тексті” [2, 179].

У сучасній англійській мові існує велика кількість маркерів приблизності. І в цій статті ми досліджуємо апроксиматори в англомовному художньому дискурсі з поєднанням трьох складових: семантики, прагматики та стилістики.

Апроксимація – акт наближення; приблизна оцінка або кількість; зближення; схожість [3, 80].

Під лінгвістичною апроксимацією ми розуміємо вираження мовних фактів більш загальними і більш простими засобами мови, що пов’язано з неповним знанням мовця про ситуацію або з його бажанням приховати інформацію.

Ми вважаємо, що однією зі специфічних рис функціонування апроксиматорів в англомовному художньому дискурсі є те, що вони зображуються такими стилістичними засобами: метафорою, метонімією, епітетом, гіперболою та ін., та виражаються за допомогою інверсії, контрасту та ін. „Виразні та зображувальні засоби розглядаються в стилістиці тільки у зв'язку з художнім цілим, як його невід'ємна частина. Кожен елемент художнього тексту – слова, звуки слів, побудова фраз та ін. – впливає на розум та почуття читача не окремо, не в ізоляції, а у своїй певній функції, у зв'язку з художнім цілим, включаючи мікро- та макроконтекст" [4, 38]. Під стилістичною функцією розуміється виразний потенціал мовних елементів у контексті [4, 32].

У результаті нами була розроблена власна класифікація апроксиматорів, яка, на наш погляд, найбільшою мірою відображає стилістичну функцію апроксиматорів в англомовному художньому дискурсі. Апроксиматори ми розподілили на групи за такими чинниками:

1) Просторові, наприклад: *I was born at Blunderstone, in Suffolk, or '**thereby**', as they say in Scotland* (Ch. Dickens, 'David Copperfield', chapter 1);

2) Часові, наприклад: *An aunt of my father's, and consequently a great-aunt of mine, of whom I shall have more to relate **by-and-by**, was the principal magnate of our family* (Ch.Dickens, 'David Copperfield', chapter 1);

*It must have been **almost exactly** that time when my mother realized that she was pregnant again* (C. P. Snow, 'Time of hope', chapter 4);

3) Кількісні, наприклад: *He saw the reflected glare of the lights of the city at what must have been **around** ten o'clock at night* (E. Hemingway, 'The old man and the sea');

4) Якісні, наприклад: *You know they's **a kind of** bird that don't have legs so it can't light on nothing but has to stay all its life on its wings in the sky?* (T. Williams, 'Orpheus descending');

5) Градуальні, наприклад: *That is **rather** a long way to go. You have to spend the whole afternoon on a mere sixty days' indulgence?* (G. Greene, 'Special duties');

6) Порівняльні, наприклад: *He was a very big Mako shark built to swim **as fast as the fastest fish in the sea** and everything about him was beautiful except his jaws* (E. Hemingway, 'The old man and the sea');

7) Узагальнюючі, наприклад: *'Are you having a holiday up here?'*
*'**Sort of**. I want to learn Welsh'* (J. Wain, 'A winter in the hills', part 1);

*I must have thought it was possible I'd have **something to do** with the movies after the war* (I. Shaw, 'Evening in Byzantium', chapter 5);

8) Імовірні, наприклад: *Soapy, having decided to go to the Island, at once set **about** accomplishing his desire* (O. Henry, 'The cop and the anthem') та ін.

Ці чинники відповідають дискурсивному підходу тим, що вони мають комунікативну спрямованість і реалізуються в англомовному художньому дискурсі. Але деякі з них притаманні також іншим типам дискурсу. Цікавими, на нашу думку, є майбутні дослідження в публіцистичному, офіційно-діловому, науковому та розмовному дискурсах. Адже кожен функціональний стиль має свої особливі стилістичні засоби та прийоми приблизності.

За результатами проведеного аналізу були сформовані такі групи апроксиматорів:

1) Апроксиматори простору: thereby, therebeside, thereabout(s), approximately, about, not far off, in the region of, close to, almost, nearly, near to, nearby, near-hand, nearing, beside, in the neighbourhood of, next to та ін.;

2) Апроксиматори часу: almost, by-and-by, thereabout(s), about, near, nearly та ін.;

3) Апроксиматори кількості: around, thereabout(s), near, nearly, a bit of, circa та ін.;

4) Апроксиматори якості: sort of, kind of, near та ін.;

5) Апроксиматори ступеня: rather, to some extent, to a certain extent, just, quite, more or less та ін.;

6) Апроксиматори порівняння: like, as…as, relatively, comparatively, virtually, practically, such as та ін.;

7) Апроксиматори узагальнення: almost, all but, something, somehow, anything, anyhow, roughly speaking та ін.;

8) Апроксиматори імовірності: about, likely, seeming та ін.

Інколи апроксиматори займають місце серед декількох груп одночасно, що поширює сферу їхнього обігу в сучасній англійській мові. Таким чином, у цій статті на основі творів видатних англійських та американських письменників XIX-XX ст. ми розглянули стилістичні засоби реалізації категорії

приблизності в мові та зробили спробу вдосконалити класифікацію апроксиматорів в англомовному художньому дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Морєва Г. Г. Категорія приблизності як мовна універсалія: досягнення і перспективи дослідження / Г. Г. Морєва // Вісник СумДУ. Сер. Філологія. — 2005. — № 6 (78). — С. 67—71.
2. Приходько Г. І. Категоріальний статус приблизності / Г. І. Приходько // Записки з романо-германської філології. — 2005. — Вип. 16. — С. 174—183.
3. New Webster's Dictionary of the English Language. College Ed. — Delphi : Surjeet publ., 1988. — 1824 p.: ill.
4. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка. (Стилистика декодирования.) : учеб. пособ. [для студ. фак. и ин-тов иностр. яз.] / И. В. Арнольд. — Л. : Просвещение, 1973. — 303 с.

УДК 811.161.2 (091)

З ІСТОРІЇ КАТЕГОРІЇ ІСТОТ У ФОРМАХ МНОЖИНИ (НА МАТЕРІАЛІ ПАМ'ЯТОК XI – XVII СТ.)

Козіна Ю. В., асистент

Кримський гуманітарний університет (м. Ялта)

У статті проаналізовано граматичні форми акузатива іменників на позначення осіб у множині на матеріалі українських пам'яток XI – XVII ст. та визначено комплекс факторів, що сприяли заміні старої форми знахідного відмінка новою.

Ключові слова: категорія істоти/неістоти, стара/нова форма знахідного відмінка, давні основи іменників, семантика слова.

Козина Ю. В. ИЗ ИСТОРИИ КАТЕГОРИИ ОДУШЕВЛЕННОСТИ СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ В ФОРМАХ МНОЖЕСТВЕННОГО ЧИСЛА (НА МАТЕРИАЛЕ ПАМЯТНИКОВ ПИСЬМЕННОСТИ XI – XVII СТ.) / Крымский гуманитарный университет (г. Ялта), Украина.

В статье проанализированы грамматические формы аккузатива существительных во множественном числе, обозначающих людей, на материале украинских памятников письменности XI – XVII в. Установлен комплекс факторов, способствующих замене старой формы винительного падежа новой.

Ключевые слова: категория одушевленности/неодушевленности, старая/новая форма винительного падежа, давние основы существительных, семантика слова.

Kozina Y.V. FROM THE HISTORY OF THE CATEGORY OF ANIMATION IN PLURAL (ON A MATERIAL OF RECORDS (XI – XVII CENTURY)) / The Crimean University of Arts (Yalta), Ukraine.

The grammatical forms of accusative nouns in plural, designated people, are analysed in the article on a material of the ukrainian records (XI – XVII century). The complex of the factors promoting replacement of the old form of an accusative by the new one is also established.

Key words: a category of animation/inanimation, the old/new form of an accusative, old bases of nouns, semantics of a word.

Сучасна лінгвістика характеризується тенденцією до розгляду лінгвістичних категорій не тільки в аспекті їхнього граматичного вираження, але й у плані вивчення їхніх структурно-семантичних особливостей. Це дає змогу по-новому поглянути на формування категорії істоти/неістоти в українській мові. Як історико-семантична проблема історія цієї категорії на сьогодні в українській лінгвістиці досліджена лише фрагментарно. Зокрема, О. О. Потебня проаналізував взаємозв'язок категорій відмінка у слов'янських мовах із категорією живе/неживе. Окремі питання історії формування категорії істоти вивчали О. К. Безпояско, О. В. Бондарко, Н. Г. Озерова, А. А. Зализняк, І. Г. Милославський, І. І. Ревзін, В. В. Виноградов, І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, В. О. Горпинич, А. П. Загнітко, І. Г. Матвіяс та інші мовознавці. У межах висвітлення цієї проблематики дослідники акцентували увагу на граматичних чинниках розрізнення осіб та предметів, на функціонуванні цієї категорії в сучасних східнослов'янських мовах з урахуванням лексико-синтаксичних факторів (В. І. Борковський, П. С. Кузнєцов, А. П. Загнітко, Н. І. Букатевич, А. Г. Нарушевич). С. П. Самійленко та М. А. Жовтобрюх займались питанням про причини появи категорії істот в множині. Однак, фактори, які впливали на проникнення категорії істоти/неістоти в іменники у формі множини, досі залишаються малодослідженими. Для встановлення